

BELLETEN

Cilt: IV

I. Teşrin 1940

Sayı 16

1937 YILINDA TÜRK TARİH KURUMU TARAFINDAN YAPILAN TOPKAPI SARAYI HAFRİYATI

AZİZ OĞAN

İstanbul Arkeoloji Müzesi U. Müdürü
ve
T. Tarih Kurumu Azası

Bütün müelliflerin güzellik melikesi diye tavsif ettikleri Bizans, Avrupa ve Asya kıtaları gibi iki kıtanın telâki noktasında ve Boğaziçi ile Marmara denizi ve Haliçin teşkil ettiği zaviye üzerinde müessesedir.

Hurafatı tarihiyeye göre kablettarih zamanlardan beri meskûn olan Bizansın tesisi Megaralılara atfolunur. Şöyle ki: Megaralılar Delf kâhinine müracaatle tesis etmek niyetinde oldukları yeni şehrin nerede kurulması muvafık olacağı hakkında istimzaçta bulunurlar. Kâhin de bunlara kısaca: «Âmâlar şehrinin karşısında kurunuz» der. Muamma halinde olan bu kehaneti müteakıp M. e. 658 yıllarına doğru Bizas adındaki reisleri ile yola çıkan Megaralılar, uzun bir yürüyüşten sonra Boğazın mavi kıyılarına vardılar, tevakuf ettikleri Topkapı Sarayının bulunduğu noktadan etrafı seyrederken o vakit Finikelilerin bir kolonisi olan Halkidonya denilen Kadıköye gözleri ilişti ve buldukları mevkiin letâfetini görmiyerek Halkidonyanın intihabından dolayı hayret ettiler ve ahali-sini kör zuğmiyle, kâhinin âmâlar memleketi diye vermiş olduğu cevabın mânasını anladılar ve şehri burada kurarak başlarında bulunan Bizas'a izafetle Bizans adını verdiler.

Şüphesiz ki Bizans ilkönceleri küçük bir karyeden ibaretti. İklimin mutedil olması ve coğrafi durumuna inzıam eden tabii zenginliği şehrin az zaman zarfında büyümesine yardım ettiği gibi, hilâhare Zökzip'in idaresi altında gelen muhacirler de nüfusun artmasına vesile olmuş ve bu suretle Bizans mühim bir ticaret merkezi olmağa başlamıştı. Bu son gelen muhacirler, Hera mezhebinin de birlikte getirmişler ve bu mezhebin yayılmasına vesile olmuşlardır.

Tabiatte emsaline nadir tesadüf olunan Boğaziçi daima insanların nazarı dikkatini celbetmiş ve bu güzel memlekete sahip olmak için ardı arası gelmiyen dögüşmelere sahne olmuştur. Bizans, Med muharebeleri esnasında İranlılar tarafından zaptolundu ve Platea muharebesinden sonra İspartalı Pausanias tarafından (M. e. 479) da alındı. Şehir yeniden büyük binalarla tezyin edildi. Bu itibarla Pausanias'a Bizansın ikinci bânisi nazariyle bakılır. İspartalılarla Atinalılar arasındaki rekabet ve münazaalardan hayli müteessir olan Bizans, Makidonyalı Philippe tarafından (M. e. 345) te zabt ve işgal korkusu da geçirdi. Lâkin Bizansın gösterdiği kahramanca mukavemet yüzünden Makidonyalı hükümdarın hücumu akamete uğradı ve Philippe şehri almaktan vazgeçti. Bizanslılar, gece ay ziyası altında elde ettikleri bu parlak muvaffakiyetlerinden dolayı büyük bir sevinç duydular, şenlikler yaptılar ve mabude Hekate namına bir heykel rezzettiler ve bu mabudenin üluhiyet alâmeti addolunan hilâli de paraları üzerine hakketmeği bu tarihten itibaren âdet edindiler.

Bizans, Romanın nüfuzu altına girinceye kadar binbir türlü safahat geçirmiş ve nihayet Roma idaresinde bir müddet müstakil kaldıktan sonra Kayser Vespasian tarafından bütün imtiyazları geri alınmış ve Septimus Severus dahi M. s. 195 senelerine doğru Bizansı tahrip ederek küçük bir karye haline getirdikten sonra oğlu Karakallanın rica ve tavassutu üzerine saraylar, hammamlar, kaleler vücuda getirmek suretiyle şehir yeni baştan tesis olunmuştur. O zaman Bizans şehri Roma imparatoru Marc Aurele' in manevî babası Antonius ismine nispet edilerek Antonius tesmiye olunurdu. Milâdın 330 senesinde Konstantin tarafından payitaht itti haz edildikten sonra «Nea Roma» ismi verildi ve daha sonraları ise «Constantinopolis» yani «Konstantin şehri» diye anılmağa başladı ve bu ünvan Bizansa tevarüs eden Türkler tarafından da «Konstantaniye» şeklinde kabul ve darbedilen paraların üzerine hâkkolundu.

Bugün İstanbulda mevcut Bizans âbidatı arasında manastır, kilise, saray gibi binaların bânileriyle o zaman taşıdıkları isimlerin birçoğu, İstanbul arkeolojisiyle teveggul edenlerin devamlı mesailerine rağmen henüz bilinmemiştir.

Arhaik Bizansın ihtiva ettiği mebani veya izlerin keşf ve tesbiti ise, tarih ve arkeoloji noktai nazarından büyük bir ehemmiyet arzeder.

Velhasıl Sarayburnu havalisi ilk iskân mıntakası olmak dolayısıyla burada yapılacak hafriyatın modern zamanlardan prehistorik zamanlara kadar uzun kültür bakıyelerinin tezahürüne vesile olacağı şüphesizdir. Türk Tarih Kurumu, Anadolu ve Trakyada hafriyat yaptırdığı şu son senelerde coğrafi vaziyeti dolayısıyla bu havalide yapılacak hafriyatın bu iki kültürün rabitasını tespit hususunda mühim bir rol oyniyabileceğini düşünerek, derhal hafriyata karar vermiş ve bu iş, 8.9.1937 tarih ve 2651 numaralı bir tezkere ile benimle Arkeoloji Müzeleri Umum Müdür Muavini Dr. Arif Mansel'e tevdi olunmuştur. Plân ve kroki işleri de mimar Saim Ülgen tarafından yapılmış olan bu hafriyata, 1937 senesi 8 eylülünde başlanmış ve iki ay kadar devam olunmuştur.

Bu hafriyatın Üniversitemizde arkeoloji tahsil eden gençlerimiz için de bir tatbikat sâhası olabilmesi pek faydalı görünmüş ve Üniversitenin de alâkası celbedilmesi üzerine, beraberlerinde profesörleri Bay H. Bossert birlikte olduğu halde, hafriyatın devam ettiği günler ameliyat sâhasına gelmişler ve hattâ ileri talebeye bazı vazifeler de verilmiştir. Bunlar meyanında bilhassa Bahadır Alkımın mesaisini takdir ile yadetmek bir vazifedir.

Yukarıda bilmünasebe zikredildiği veçhile, eski Bizansın ilk iskân mahalli olduğu sanılan mevkide yapılacak kültür tabakalarına ait araştırmaların muvaffakiyetli neticeler vermesi beklenirdi. Bu mevki ise Topkapı Sarayının kâin bulunduğu yerdi.

Malûm olduğu üzere, Topkapı Sarayının kapladığı sâha, şimalen Boğaziçinin medhali, şarken Marmara denizi, cenuben Ayasofya, garben dahi Sirkeci ile mahdut olup Fatihin (1478-883) de Demirkapıdan [1] başlayarak Ayasofya ile İrena kiliselerinin aralarından geçmek üzere Ahırkapıya kadar devam eden kara surları ile çevrilmiştir.

Binaenaleyh, bu hudut Saray burnunun en yüksek mahalli ise Sarayın ikinci avlusu (Foto. No : 1, Plân) adı verilen ve Babüsse-

[1] Fatih surlarının Demirkapıdan denize kadar olan parçası 1871 tarihine kadar mevcut idi, bilâhare yıktırılmıştır.

lâm önüne tesadüf eden yerdir ki burada sıra ile kubbe altı ve elyevm silâh kolleksiyonunun teşhir edilmekte bulunduğu Raht hazinesi vardır.

İlk araştırmaların Dr. Arif Mansel ile bu sâha dahilinde yapılması muvafık görülmüştür. Sarayın kesif ağaçlıklı bir yeri olan burada, etrafa zarar vermeden ve müzeye gelen ziyaretçileri taciz etmeden ameliyatı sevk ve idare etmekte müşkilât pek aşikâr idi. Bahusus Türk periyodlarını gösteren âbidelerden Ahmed III. zamanında Karadenizde Sohumkale de dikilmiş iken 1876-1294 muharebesinden sonra buraya getirilerek rekzedilen üzeri yazılı âbidevi levha ve selâm taşı ve sair eserler de bu sâhada bolunuyordu. Bu münasebetle serbestii harekâta istediği gibi sahip olıyan heyet, ilk mesaisini kubbe altının biraz sağındaki boşluğa teşmil etmeği münasip gördü. Ve filhakika bu küçük sâhada ameliyata engel teşkil edecek ağaç ve yol gibi şeyler yoktu. Burada zemin sathına pek yakın olarak, boyu 15, derinliği 20 metreye varan müstatil şekilde kalın duvarlı bir binaya tesadüf edildi. Yassı tuğla ve harçla örtülmüş ve oldukça iyi bir halde kalmış olan bu bina, tarzı inşası itibariyle Milâdi VI ıncı asırda vücade getirilmiş bir yapı bakiyesidir. Plâni, adeta bir kilise absidini andırırsa da, muahhar devirlerde içi horasanlı harç ile sıvanarak bir sarnıç haline konmuş olduğundan, eski ve hakikî hüviyeti hakkında katı bir hüküm verilemez. Mahaza, o devrin küçük bir kabristan kilisesi olmasına ihtimal verilebilir.

Hafriyat derinleştikçe ümit hilâfına ne bir Yunan ve ne de bir Romen inşaatı bakiyesine tesadüf olunmadı. Bilâkis, ya hiç ellenmemiş bakir toprağa veya Akropolün kayalık arazisine rastlandı. Buranın biraz ilerisinde yapılan araştırmalarda toprak ve molozlara karışmış bir halde birçok keramik parçaları da bulundu ki, bunun içinde (Foto. 2, 3) görüldüğü veçhile, Proto Korint olanlar da vardır. Bu itibarla Bizansın 660 tarihlerinde tesisine dair olan nazariye bu keramiklerin delâletiyle bilfiil sabit oluyor ki, bu husus cidden mühim addolunabilinir. Şurasını da ilâve edelim ki, Proto Korint ile Yunan Romen, Bizans ve hattâ Türk devirlerine ait (Foto. 4, 5, 6) keramik parçalarına tesadüf olunduğu halde, prehistorik devre ait tek bir eser çıkmamıştır. Bulunan eserlerle keramik ve keramik parçaları arasında gerek etüde, gerek teşhire lâayık olanları müzeye alınmıştır. Bunlar meyanında bir de tuğladan su kemerleri vardır. (Foto. 7) Bu kısımdan alınan netice üzerine hafriyata nihayet verilerek, silâh müzesinin önündeki sâhada ame-

liyata başlanmıştır. Bir iki metre toprak kaldırıldıktan sonra burada uzun dılı 35, kısa dılı 21 metre olan bir Bazilika enkazı meydana çıkmıştır. Plân No. 2 de görüleceği veçhile bina, dahilen tulâni ve iki cenahı karşılıklı altışar direklerle neflere ayrılmış ve bu suretle orta kısmın aralığı biraz geniş olmak üzere mabedin içi üç nef yani sahana taksim olunmuştur. Bu kabil ibadet evlerinde olduğu gibi, bunun da bir narteks kısmı mevcut ise de, fazla tahrip gördüğü için methallerinden sağdaki mahfuz kalabilmiş ki, bunun delâletiyle atriyumuna geçit veren üç kapısı mevcut olmak icap ediyor.

Absid, içten müdevver fakat dıştan üç müsavi köşelidir. Aslı binadan fazlaca dışa doğru ilerlemiş olması, bu Bazilikada kendine mahsus bir inşa tarzı takip edilmiş bulunduğunu ifade eder.

Mihrap kutru ana duvara iltisak edecek kadar büyük ve yavan değildir. Yan duvarların son sütun hizasına kadar geldikten sonra bir zaviyei kaime teşkil ile abside kadar uzaması, ön kısımda genişçe ve murabba bir Bema olduğunu ifade eder. (Plân A. 2) Mermer döşemeleri başka binalarda kullanılmak için sökülmiş olduğundan çok eksilmiştir. Bununla beraber Foto. 8 de görüldüğü gibi dalâjlar dört köşe mermerden olup aralarında mozaik tarzında hendesi olanlar da vardır. Hafriyatta fresk ve mozaik kırıntılarının mevcudiyeti, binanın oldukça itinalı bir surette inşa edilmiş ve ikonlarla süslenmiş olduğuna şüphe bırakmaz. Korent nizamında kenkerotu yapraklarıyla süslü başlıkları taşıyan sütunlar, gerçi bir dehlize mesnet teşkil ettikleri fikrini verirlerse de, bunlar, sadece nef duvarlarından gelen ensiz cenah çatılar ile asıl binayı örten müsellesi sakfı tutmakta idiler. Enkaz meyânında tuğla veya kemer kırıntısı gibi şeylerin de bulunmaması, sakfın tonoz veya beşik örtüsü olmayıp ahşaptan yapılmış olduğunu teyid eder.

Gerek mimarî tarzı ve gerek inşa şartlarından, ilk kurulan binanın beşinci asrın ikinci nısfına mensup olduğu ve muahhar devirlerde zemini yükseltilerek bir çok tebeddülât vücude getirildiği anlaşılmaktadır.

Binanın bazilika şeklinde yapılmış olması, hiç şüphe yoktur ki kendisine mahsus bir ehemmiyet vermemizi mucip olmaktadır. İstanbulda bu tarz iki bazilikanın mevcudiyetini tanıtmaktadır ki, bunlardan biri Milâdî 325 yılında Konstantin tarafından Ayasofya adına inşa ve oğlu Konstantius tarafından tevsi olunan bina olup, 404 de Arkadius zamanında bir yangın neticesinde civarındaki senato ile birlikte yanmıştı. Diğeri de kiliseden münkalip İmrahor

camii dir. [1] Bu binada Hellenistik devrine ait bazilika şeklinin bütün evsaf ve hususiyetleri görülür. Bu itibarla İmrahor camii, fazlaca tahrip görmüş olan keşfettiğimiz bazilikanın natamam ak-samı hakkında sarih fikirler almağa hizmet eder.

Hafriyat esnasında bulunan paralar Arkeoloji Müzesi nümizmatı Prof. Dr. Emin Boş tarafından kıraat edilmiş ve bir listesi raporun sonuna bağlanmıştır. Malûmdur ki eski paralar, keramik parçaları gibi keşfolunan binaların inşa tarihlerini tenvir ve tesbite hizmet ederler.

Filhakika bunların içlerinde nadir paralar pek olmamakla beraber, kendilerinden beklenen yardımı ifa etmiş sayılabilirler.

Muahhar devirlerde bazı tebeddülâta uğramış olduğuna şüphe kalmıyan bina, ağılebi ihtimal yangın ve zelzelelerde çökmüş ve bilahare sütunlarla sütun başlıklarının bir çoğu diğer mimari tezyinatı gibi tamamen kaldırılmıştır. Hafriyat esnasında ele geçen başlık, parape ve diğer mimari ornamenatlar, devrinin nazik mermer işçiliklerinden addolunabilirler. (Foto. 7).

Bu ibadet evi de bazı kiliselerde meşhud olduğu gibi, bir takım medfeni ihtiva etmekte idi. Mezarlar itinayi mahsusla gömülmemiş, cesetler gelişi güzel taş levhalar üzerine konmuş ve üstleri yine taşlarla örülmüştür ve bu taş levhaların da hususî hazırlanmış olmadıkları meydandadır. Foto 9 da görüldüğü veçhile, bir delikli taş, mezar kapağı ittihaz edilmiştir. Bittabi bu şart dahilinde tetkike elverişli kafatası kemik ve saire kalmamış, çürümüş, toprağa karışmıştır. Mezar taşları da kitabeden aridirler. Yalnız bir yerin kapıcısı olan Georgos ile karısı Ephrosine namına (Foto 10) 1182 tarihli stelli bir mezar bulunmuştur. Başka bir işte kullanılmış iken bilâhère mezar taşı olarak istimal edilmiş olduğu görülen bu taş, her türlü sanat ve nakıştan âridir. Mezar eşyası arasında iğne ve düğme gibi ehemmiyetsiz kemikten birkaç parça kadın eşyası zuhur etmiştir. (Foto 10)

Bizans poteri için de bir hayli sırlı parçalar da bulunmuş ise de bunlar, kilisenin inşası tarihinden çok muahhar zamana aittirler ve sanat noktai nazarından da fazla bir ehemmiyet arzetmezler. Yalnız bunların içinde en fazla nazarı dikkati calip olanlar, üzerleri boyalı resimlerden mürekkep jeometrik desende ve nebat yapraklarıyla bezenmiş boyalı resimlerden mürekkep tezyini yapı

[1] 463 tarihinde Studio adında biri tarafından tamidci Yahya namına vücade getirilen bu bina, Samatya ile Yedikule arasında olup bânisinin adına nisbeten Studius idi.

keramikleridir. Bunlar âdetâ kırıntı halinde bulunmuş ve müzenin heykeltraşi atölyesinde haftalarca devam eden çalışma neticesinde vazih bir fikir alınabilecek surette tertip edilmişlerdir. (Foto 11-15)

Hamuru beyaz ve açık kırmızı rengindedir. Bu toprağa nadir ve mahdut yerlerde tesadüf edildiği gibi, aynı teknik altında tasvirler ve diğer eşya vücuda getirildiğini hafriyatında bulunan (Foto 15 a) Meryem ana başını musavvir bir küçük ikon parçasıyla diğer bir parçadan (Foto 15 b.) anlıyoruz.

Keramiklerin birer benzeri de İmrahor camii (Studius Bazilikası) ile M. Casson'un Hipodrom hafriyatında çıkmış olup, arkeoloji müzesinin 34 numaralı Bizantin poteri salonunda teşhirdedirler. Aynı teknik ile vücuda getirilmiş mümasilleri Bulgaristanda Bizanskâri binalarda da çıkmaktadır. [1]

Mahaza bu keşfiyat, şarkta Selçuk ve Osmanlı devirlerinde duvar satırlarının çini levhalarla tezyinine tekaddüm eden, fakat istimal devrini henüz lâyıkiyle tesbit edebilmek kabil olmıyan bir devirde Bizansta da binaların renkli ve üzerleri sırlı plâklarla süslediğini vazihan göstermektedir. Fakat hiç şüphe yok ki bunlar, diğerlerine nazaran çok pirimitif tarzda yapılmışlardır.

Yukarıda söylendiği gibi, mahdut bir sâhaya münhasır kalan birkaç haftalık bu araştırmalar, Bizantiyon Akropolunun en mürtefi mevkiinin mahiyeti hakkında vazih fikirler verdiğinden dolayı çok faydalı olmuştur. Sarayburnunun Gülhane parkı kısmında ve parkın tarh ve tanzimi sıralarında [2] muhtelif noktalarda bazı ebniye ve ankaz izlerine tesadüf edilmiş ise de, bütün bu tezahurat muahhar Bizantin ve Osmanlı Türkleri devirlerine aittir. Hattâ İstanbulun işğalı sıralarında Fransızlar tarafından [3] Topkapı Sarayının şarkına müsadif ve şimendifer hattına yakın yerlerde yapılan hafriyatında bulunan büyük sarnıçlar, substructionlar ve bundan beş altı sene evvel Fransanın Atina asarıatika mektebi müdürü M. Demangel tarafından aynı mekvide yapılan hafriyatında meydana çıkan bina izleri kâmilen muahhar devre aittirler. Binaenaleyh şimdiye kadar yapılan bütün bu hafriyatların, hiçbir zaman Asya ve Avrupa kıtalarının geçit yeri üzerinde bulunan Sarayburnu mintakasının

[1] L'église ronde de Preslav. Sofia 1932 (Kristo Miatev) ve Keramik von Preslav. Sofia 1936. ve Second report upon the Excavation carried out in and near the hippodrom of Constantinople. 1929, Rice. London.

[2] F. Unger. Lrch. An 3. 1916. S. 1-48.

[3] Charles Diehl. Les fouilles du Corps d'occupation français à Constantinople. Comptes-rendu de l'Academie des Beaux-Arts et des Belles-lettres 1922. 198 - 207 1923 s. 241 - 248.

ehemmiyeti gözönünde tutularak prehistorik Bizantiyonun izlerini meydana çıkarmak gayesine matuf olduğu söylenemez.

İşte sayın Tarih Kurumunun bu noktai nazardan bu işe önem vererek muayyen zamanlarda bu mıntakada hafriyat yapılmasına karar vermiş olması, tarih ve arkeoloji âleminde derin bir memnuniyet ve takdirle karşılanmış olduğuna şüphe yoktur.

Hafriyatta zuhûr eden sikkelerin adedi 466 olup bunlardan biri gümüş olmak üzere diğerleri tamamen bakırdır, ve kısmı âzamı milâdî beşinci asra aittir. Umumiyetle o derecede tahammuz etmişlerdir ki müze lâboratuvarlarında günlerce devam eden mesai neticesinde bunlar ancak kısmen temizlenebilmişler ve içlerinden 121 adedi bu ameliye esnasında dağılmıştır.

Müzemiz eski paralar mütehassısı aziz meslektaşlarım Profesör Emin Boş ile Osman Arıdağ tarafından paraların buldukları yerler dahi gösterilmek şartıyla hazırlanan liste aşağıya dercedilmiştir. Osmanlı paralarının ancak on tanesi okunabilmiştir.

TOPKAPI HAFRIYATINDA BULUNUP OKUNABİLEN PARALARIN LİSTESİDİR

Süleyman II.	1099 - 1102	Kostantaniye
Mustafa II.	1106 - 1115	»
Abdülhamit I.	1187 - 1203	»
Selim III.	1203 - 1222	»
Mustafa IV.	1222 - 1223	»
Mahmut II.	1223 - 1225	»
Abdülmecit	1255 - 1277	»

1. *En derin zeminde*

Temizlenirken dökülen: 31	
Horonius (393 - 423)	3
Theodosius II. (408 - 450)	7
5 inci asra ait malûm olmiyan	29
Aynı devre ait olup, tayin edilemiyen	60
İustinus I. (518 - 527) - BMC 42 -	2
İustinus II. (565 - 578) BMC 161 -	1
6 veyahut 7 nci asrın (?) (malûm olmiyan)	1
Constantinos VII. (913 - 959) - BMC 45 ff. -	1
10. asra ait malum olmiyan	<u>1</u>
	105

yekûn

2. *Cenubî cihetteki orta nef'in şimalî şarkisindeki kazıda* (Şimali-cenubî cihetteki mezar; keramik).
12 nci asra ait, malûm olmıyan (Scyphatus, ihtimal II nci İsaaktır ?) 1
3. *Orta nef'in (sütunu) şimalî şarkisindeki kazıda*
Anastasius I. (491 - 518) - BMC - 57 - 1
4. *Yan nef'in şimalindeki kazıda*
4 veyahut 5 nci asra ait malûm olmıyan 1
5. *Yan nef'in dahilî kısmındaki kazıda*
Dökülen 1
(Tayin edilmemiş) 5 inci asra ait olması muhtemeldir 1
6. *Yan nef'in şimalindeki şimalî kazıda*
Leon VI. (886 - 912) - BMC 7 ff. - 1
7. *Şimalî Apsis'in garbî cihetindeki kazıda* (zeminin üzerinde)
İustinus II. (565 - 578) - BMC 130 ff. - 1
(tayin edilmemiş) 5 veyahut 6 ncı asra ait olması muhtemeldir. $\frac{1}{2}$
8. *Yolun şarkındaki yeni kazıda* (takriben zeminin üzerinde)
Constantius II. (323 - 361) 1
Arcadius (395 - 408) $\frac{1}{2}$
yekûn 2
9. *Orta zemin*
Dökülen: 12
Anastasius I. (491 - 518) - BMC - 59 f. - 2
Tayin edilmemiş. (5. - 6 ncı asır) 9
yekûn 11
10. *Büyük taşın altında*
Dökülen: 6
4 - 5 inci asra ait olup tayin edilemiyen 12
Aynı devre ait olup, aynı tarzı muhtevidir. Tayin edilmemiş 12
yekûn 24
11. *Apsis'in kanalını örten yeşil ve kül rengi plakların üzerinde*
Ceman yekûn 4, cümlesi temizlenirken dökülmüştür.
12. *Apsis'teki kanala ait* (kül rengi yeşil plakların altında)
Dökülen: 29
Honorius (393 - 423) 2

Arcadius (395 - 408)	1
4. veyahut 5 inci asıra ait olup, tayin edilemeyen	17
Anastasius I. (491 - 518)	1
4. veyahut 5 inci asra ait olup tayin edilemeyen	22
	yekûn
	<u>43</u>
13. <i>I. inci Keramik Odası.</i> (Sikkelerin cümlesi kanal'da bulunmuştur.)	
Honorius (393 - 423)	5
Arcadius (395 - 408)	4
Theodosius II. (408 - 450)	4
5 inci asra ait olup tayin edilemeyen	13
Aynı devre ait olup tayin edilemeyen	30
	yekûn
	<u>56</u>
14. <i>II. inci Keramik Odası:</i>	
Dökülen : 2	
5 inci asra ait olup tayin edilemeyen	1
11 inci asra » » » »	1
11-12 » asra » » » »	1
Tayin edilemeyenler	2
	yekûn
	<u>5</u>
15. <i>Yan nef'in cenubî Apsisi:</i>	
10 uncu asra ait olup tayin edilemeyen	1
Tayin edilemeyen (Bizans devrine ait)	1
	yekûn
	<u>2</u>
16. <i>Dört köşeli derin mahal.</i> (Yeni yapılan hafriyat, takriben 2.50)	
Anastasius I. (491 - 518) - BMC 36 ff. -	1
17. <i>Şimalî yan nef'in şimalindeki duvar hafriyatı:</i>	
I. inci Alexios (1081 - 1118) - BMC 43 f.	1
18. <i>Çocuk Mezarı (2) Narthex'de</i>	
IV. Constantinos (668 - 685) - BMC 27 - 29 var.	1
12 inci asra ait tayin edilemeyen	1
	yekûn
	<u>2</u>
19. <i>Mezar 3</i> (Eklenmiş olan Tabağın mezarına aittir).	
I. inci Romanos (919 - 944)	1
IX nucu Constantinos (1042 - 1055)	1
11-12 inci asra ait olup tayin edilemeyen	2
İohannes II. (1118 - 1143)	1
Manuel I. (1143 - 1180)	1
12-13 üncü asra ait olup tayin edilemeyen	1
Kurşun, yarım, ve tayin edilemeyenler	1
	yekûn
	<u>8</u>

20. <i>Mezar 205.</i> (Belki 3 üncüye aittir)		
Manuel I. (1143 - 1180) - BMC 78 -		1
Alexios III. (1195 - 1203) - BMC 38 -		1
	yekûn	2
21. <i>Mezar 5 (b)</i>		
Tayin edilemeyen (Bizans devrine aittir)		1
22. <i>Esas Nef'teki «şarkî mezar»</i>		
Constantius II. (323 - 361)		1
23. <i>Esas Nef'in «garbî cihetindeki mezar»</i>		
Dökülen: 1		
Anastasius I. (491 - 518) - cf. BMC. 52 -		2
İustinus I. (518 - 527) - BMC 40 -		1
	yekûn	3
24. <i>Cenubî Apsis'in methalindeki «Çocuk mezarı»</i>		
Tayin edilemeyen (Yeni Roma devri: 5 inci asır?)		
25. <i>Şimalî Duvarın Mezarı:</i>		
11. inci asra ait olup, tayin edilemeyen: BMC: Theodora,		
VIII inci Constantinos'un kızı. (1055 - 1056) - ff.		1
26. <i>Atrium avlusunun enkazında</i> (cenubî cihette)		
Konstantinos X. (1059 - 1067) - BMC 32. ff. -		1
27. <i>Sütunlar temelinin şarkındaki yığında.</i> (Büyük yolun şarkın- daki yeni hafriyat)		
Dökülen: 7		
Hellenistik?, Vs. Erkek başı r., Yüksek kabartma Rs.		
Vazih değildir, çukurlaşmış sâha.		1
4-5 inci asra ait olup tayin edilemeyen		9
Aynı devire ait » » »		8
	yekûn	18
28. <i>Müteaddit mahallerdeki keşfiyat:</i>		
Dökülen: 3		
Antoninus Pius (138 - 161) FORTVNA..., Eskiden gü- müş idi, Hali hazırda bakır		1
Constantius II. (323 - 361)		1
4 üncü asra ait, tayin edilemeyen		1
6 ncı asra ait, » »		1
6 ncı asrın nısfına ait, tayin edilemeyen		1
İustinus I. (527 - 565)		1

Iustinus II. (565 - 578)	1
7 inci asra ait, tayin edilemeyen	1
Herakleios? (610 - 641)	1
Constans II. (641 - 668)	2
Constantinos IV. (668 - 685)	1
Leon VI. (886 - 912)	1
Constantinos VII. (913 - 959)	1
10 uncu asrın nısfına ait, tayin edilemeyen 2.	6
Manuel I. (1143 - 1180)	1
İsaak II? (12 inci asra ait olması muhtemeldir)	1
Venedik	2
Avusturya 1816 (Bir Kreuzer)	1
Şark sikkeleri (B. Osman N. Arıdağın rap. na müracaat)	17
Tayin edilemeyen	7
Kurşun, düz	1
	<hr/>
	yekûn 50

* *

İki istisnadan mâada, mübtezel olup fena mahfuz kaldıklarından dolayı sikkeler Müze için kıymetsizdir. İstisnalar şunlardır:

IV üncü Konstantin'in sikkesi ile (18 No. lu Çocuk Mezarından) I inci Anastasius'a ait iki adet sikkedir. Bunlar koleksiyona ilâve edilmelidir.

Sikkelerin asıl kıymeti, meydana çıkarılan binaların tarihleriyle, bazı keşfiyatın (keramik) birbirleriyle tekabül ettiklerindedir. Mezûr sikkelere enkazın altında bulunan 26 - 27 No. lu sikkeler ile sonradan vücuda gelen mezarlardaki 18 - 25, ve ayrıca bulunan 28 numaralılar dahil edilmemelidirler. Mütebaki sikkeler şu suretle taksim edilmişlerdir:

4 üncü asır:	1
5 inci asır, I inci Anastasius dakil olmak şartıyla:	105
6 inci asır	5
9 uncu asır	1
10 uncu asır	1
10 uncu asır	5
11 inci asır	2
12 inci asır	2
	<hr/>
Ceman yekûn	122